

***Rakenteet ja ihminen
- ihminen oman elämänsä ja
palvelujensa rakentajana***

Aila-Leena Matthies
Sosiaalityön professori
Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Ihminen oman elämänsä ja ympäristönsä rakentajana

- Subjektivoituminen (Theodor Adornon 1957 kriittisen teorian käsite subjektista)
 - tuleminen täysikasvuiseksi ihmiseksi
 - Tuleminen täysivaltaiseksi kansalaiseksi
 - Autonominen ja tiedostava
 - Vastustuskykyinen manipulaatiolle
- Dialektinen ajattelu: tietoisuus elämäntodellisuuden ristiriidoista ja silti pyrkimys parempaan

Subjektivointi kriittisen teorian (ja kriittisen sosiaalityön?) tehtävänä

- auttaa kohdetta tiedostamaan kuka ja missä on, tietoisuus omasta tilanteesta (das Wirkliche)
- auttaa tiedostamaan, kuka voisi olla, miten asiat voisivat olla (das Mögliche)
- Auttaa tunnistamaan ristiriita olevan ja mahdollisen välillä
- tukea omaehtoisessa muutoksessa kohti mahdollista tilaa
- Tavoitteena täysivaltainen vastuullinen, tiedostava yksilö, ryhmä, yhteisö...myös sosiaalipolitiikassa – ilman manipulaatiota

Subjektivoituminen palvelujärjestelmässä

- Itsestäänselvä kansalaisten oikeus
- Edistyksellisen auttamisjärjestelmän merkki
- Välttämätön edellytys edes jonkinlaisen demokraattisen hyvinvointijärjestelmän säilymiselle

Objektivoitumisen seuraukset

- Palvelujen heikentäminen kansalaisten täydestä tuesta huolimatta on tullut poliittisesti mahdolliseksi, koska palvelujärjestelmät eivät ole luoneet aktiivisen asiakkuuden toimintamallia
Ei ole tiedostettu ja toiminnallistettu, että palvelujen ammattilaiset ja kansalaiset/asiakkaat ovat oleellisesti riippuvaisia toistaan

OBJEKTIVOITUIMINEN Kansalaisten 'toiseuden' tuottaminen	SUBJEKTIVOITUMINEN 'Demokraattinen omistajuus'
Valikoiva riskien hallinta (Selektiivisyys)	Universalismin uusintaminen
Managerialismi, professionalismi, welfarismi	Osallistavat palvelun tuottamisrationaaliset 'user-led services'
'Varhainen puuttuminen' ja kategorisointi	Varhaisen puuttumisen kääntäminen toisinpäin
Haurastuva auttamisjärjestelmä etäällä kansalaisista	Kansalaiset puuttumassa varhain auttamisjärjestelmään

Haurastuvan universalismin alueita

- Lapsiperheiden kotipalvelut
- Neuvolapalvelut
- Päivähoitoryhmien koko ja henkilöstö
- Koulujen ja opetusryhmien koko
- Oppilashuolto ja tukiopetus
- Nuorisotyö
- Ehkäisevä sosiaalityö ja yhdyskuntatyö
- Aikuissosiaalityö
- Päihde- ja mielenterveyspalvelut
- Vanhusten kotipalvelut ja laitoshoido
- Omaishoidon tuki

Miten yhteinen rakentaminen voi onnistua

- Lähtökohtana kansalaisten oman arjen rationaliteetit ja kysymykset, ei palvelujärjestelmän ohjelmat, ideat ja tarpeet
- Myös työntekijöiden subjektivoituttava
- Aito vastavuoroinen riippuvuus - tietoisuus siitä että palvelujen ammattilaiset ja kansalaiset tarvitsevat toisiaan
- Tasavertainen yhteistoiminta koko prosessin ajan – vaikka erilaiset tehtävät
- Jaettu vastuu
- Dialoginen tiedontuotanto ja käytännöntutkimus